

<p>2. Prawidłowości życia społecznego. Instytucje społeczne. Konflikty społeczne. Harmonia społeczna.</p> <ul style="list-style-type: none"> ▪ Mechanizmy regulujące życie społeczne: wartości, normy, postawy. ▪ Ład społeczny i harmonia społeczna. ▪ Organizacje i instytucje społeczne w życiu społecznym ▪ Protest społeczny i jego formy ▪ Konflikty społeczne i sposoby ich rozwiązywania. 	<ol style="list-style-type: none"> 1) zna pojęcie „życie społeczne”, 2) zna znaczenie pojęć związanych, z prawidłowościami życia społecznego, np.: wartości, normy, ład, moralność, świadomość, 3) wyjaśnia znaczenie organizacji i instytucji społecznej w życiu społecznym. 4) charakteryzuje formy protestu społecznego, 5) wymienia sposoby rozwiązywania konfliktu, np.: mediacje, negocjacje, 6) wyjaśnia, na czym polega znaczenie harmonii społecznej
--	---

2. PRAWIDŁOWOŚCI ŻYCIA SPOŁECZNEGO. INSTYTUCJE SPOŁECZNE. KONFLIKTY SPOŁECZNE. HARMONIA SPOŁECZNA.

1.PRAWIDŁOWOŚCI ŻYCIA SPOŁECZNEGO.

NORMY

Pojęcia:

- **norma** – nakazy i zakazy dotyczące zachowania człowieka
- **sankcja** – kara jaka grozi za złamanie normy

Cechy norm społecznych

- dotyczą zachowania się
- wynikają z ocen i systemu wartości
- są stanowione przez państwo (normy prawne) lub są skutkiem obyczajów, tradycji, religii
- normy zmieniają się wraz z rozwojem społeczeństwa
- za nie przestrzeganie norm grożą sankcje (prawne, izolacja, ośmieszenie, brak akceptacji)

Rodzaje norm społecznych

- prawne – zakazy i nakazy stanowione przez państwo, które obowiązują wszystkich obywateli, a których łamanie grozi sankcją; zasady zachowania się oparte na przepisach.
- moralne = etyczne - zasady zachowania się obowiązujące w danej społeczności; określają jakie zachowanie jest dobre a jakie złe. Ich nieprzestrzeganie grozi izolacją.
- religijne – nakazy i zakazy obowiązujące w danej wspólnoty religijnej; uznaje się, że ich twórcą jest Bóg; mają one charakter absolutny, co oznacza bezwzględny nakaz lub zakaz określonego zachowania. Nie dotyczą tylko postępowania jednostki, ale mogą dotyczyć całych grup społecznych.
- obyczajowe – nawyki zachowania się, rytuały czy sposób ubierania się, uznane w danej społeczności (= normy zwyczajowe)

WARTOŚCI

Pojęcia :

Wartości – Oznacza coś, co jest cenne i godne pożądania. Stan rzeczy (zdarzenia, czyny ludzkie), które dana społeczność ocenia w taki sam sposób; są one wspólne dla członków danej społeczności. Jeżeli dotyczą one warunków między ludźmi nazywamy je wartościami społecznymi. Gdy w danej zbiorowości to samo zjawisko i te same rzeczy uzyskują w miarę zbliżone oceny, możemy wtedy mówić o wartości społecznej..

System wartości – uporządkowane wartości uznawane przez daną grupę społeczną. W miarę spójny, funkcjonalny układ wartości.

Hierarchia wartości – uporządkowane wartości wg hierarchii ważności w danej społeczności. Z hierarchii wartości wynika cały system ocen, nakazów, zakazów, zaleceń regulujących postępowanie jednostek

Źródła wartości – źródłem wartości są oceny. Mogą to być oceny dodatnie i ujemne. Ze względu na kryteria wg. których oceniamy wyróżniamy:

- oceny hedonistyczne – mówią nam czy dane zjawiska są przyjemne czy przykre
- oceny estetyczne – mówią nam czy są piękne czy brzydkie
- oceny użyteczne – mówią nam czy są użyteczne czy nie
- oceny moralne – mówią nam czy są dobre czy złe.

Stan rzeczy możemy oceniać wg wszystkich kryteriów. Ocenę tylko z jednego punktu widzenia nazywamy oceną jednostkową. Ocenę wg wszystkich kryteriów nazywamy oceną globalną. Często trzeba dokonywać oceny preferencyjnej – wybieramy wówczas kryterium dla nas najważniejsze i zgodnie z nim oceniamy.

Pojęcie wartości może być odniesione m.in. do idei, osób, rzeczy, sytuacji, zjawisk itp. - lub do ich określonych właściwości. W zależności od dziedziny, jakiej dotyczą, wartości dzieli się na: moralno-etyczne, religijne, estetyczne, kulturowe itd. W zależności od zasięgu - na ogólnoludzkie i lokalne: np. narodowe, osobiste. Mówi się też o wartościach niższych i wyższych, materialnych i duchowych, co zwykle łączy się z ich hierarchizowaniem

System wartości - uporządkowany system pewnych ideałów lub wartości w kategoriach ich ważności. Stanowi on podstawę dokonywania wyborów i rozwiązywania konfliktów. Systemy wartości są przekazywane z pokolenia na pokolenie w konkretnych społeczeństwach, narodach, klasach i grupach społecznych.

POSTAWY

Pojęcia

- **postawa** - wyuczona skłonność do reagowania w społecznie określony sposób, na oczekiwania społeczne.
- **postawa** – postawa człowieka wobec pewnego przedmiotu to ogół względnie trwałych przekonań o naturze i właściwościach tego przedmiotu, dyspozycji do oceniania go i emocjonalnego reagowania, a także dyspozycji do określonego zachowania wobec tego przedmiotu. Przedmiotem postawy może być: rzecz, człowiek, grupa ludzi, zdarzenie, ideologia, symbol.
- **stereotyp** - uproszczony i często emocjonalnie nacechowany obraz rzeczywistości, przyjęty przez jednostkę w wyniku własnych obserwacji, poglądów innych osób czy wzorców przekazywanych przez społeczeństwo. Stereotypy mogą być negatywne, neutralne lub pozytywne, chociaż najczęściej spotykamy się z wyobrażeniami negatywnymi.
- **uprzedzenie** - rodzaj postawy polegający na odrzucaniu czegoś lub kogoś bez racjonalnych przesłanek. Uprzedzenie do kogoś lub czegoś występuje wówczas, gdy jednostka podejmując ocenę, wyraża negatywny osąd bez wcześniejszego doświadczenia z daną osobą, czy zjawiskiem, najczęściej na podstawie plotek lub ocen znaczących innych.
- **konformizm** - zmiana zachowania na skutek rzeczywistego, bądź wyobrażonego wpływu innych ludzi. Bezskrytyczne, **nadmierne podporządkowanie się wartościom, poglądom, zasadom i normom postępowania** obowiązującym w danej grupie społecznej. Jako przeciwieństwo zachowania konformistycznego podawany jest najczęściej nonkonformizm.

- **nonkonformizm** - postawa krytyczna wobec zasad, zachowań, norm społecznych, przeciwstawiająca im własny system wartości. Nonkonformizm cechuje te jednostki, które nie poddając się społecznej presji żyją w zgodzie z własnymi przekonaniami. .
- **egoizm** - to nadmierna albo wyłączna miłość do samego siebie. Egoista kieruje się tylko własnym dobrem i interesem, nie zwracając uwagi na potrzeby innych. Odnosi wszystko do siebie, tak więc nie uznaje systemu wartości wybiegającego poza jego własne "ja". Przez to ma mniejsze wsparcie od wspólnoty, zazwyczaj jest człowiekiem samotnym.
- **altruizm** - postawa, przeciwstawna egoizmowi, u podstaw której leży bezinteresowna troska o dobro innych osób.
- **oportunizm** – postawa polegająca na postępowaniu odpowiednim do zaistniałej sytuacji, warunków (często politycznych lub społecznych), mające na celu odniesienie konkretnych korzyści. Wiąże się to jednoznacznie z brakiem pewnych niezmiennych zasad, wg których postępowałoby się w życiu.
- **ambiwalencja** - postawa, charakteryzująca się jednoczesnym występowaniem pozytywnego jak i negatywnego nastawienia do obiektu (np. ciekawość i strach dziecka wobec pojawiającej się w otoczeniu nowej osoby; jednoczesne uczucie miłości do rodzica oraz nienawiści za np. fizyczne znęcanie się)

Postawy kształtują się w procesie wychowania pod wpływem środowiska.

Cechy postaw – przykłady pożądanых postaw społecznych

- odwaga cywilna – postępowanie w zgodzie ze swoim sumieniem, nawet wbrew odmiennej opinii i presji otoczenia
- słowność – dotrzymywanie słowa, przestrzeganie postanowień, umów
- prawdomówność – szczerość, otwartość i prawdziwość wypowiedzi
- punktualność – skrupulatnie przestrzeganie terminu
- wrażliwość społeczna – zdolność uczuciowego utożsamiania się z inną osobą
- solidarność międzyludzka – więź oparta na współdziałaniu, współodpowiedzialności, wzajemnym spieraniu

Uwarunkowania procesu zmian postaw – postawy człowieka są kształtowane w procesie jego wychowania, uczenia się, dzięki jego doświadczeniom, informacjom, które otrzymuje od otoczenia. Na postawy mają wpływ:

- wiedza o przedmiocie poznania
- stosunek emocjonalny do przedmiotu zjawiska
- system wartości i związane z nim oceny, wzorce osobowe
- zachowanie i środowisko, od którego człowiek uczy się zachowania, a które jest dla niego punktem odniesienia

Wraz ze zmianą przekonań zmienia się postawa człowieka.

2. ŁAD SPOŁECZNY I HARMONIA SPOŁECZNA.

Ład społeczny – składają się nań wartości, normy i postawy. Podstawą ładu społecznego jest **współpraca** czyli umiejętność podejmowania działań zmierzających do wspólnego celu.

Ład społeczny zapewnia rozwój społeczeństwa gdyż jest nierozzerwalnie związany z równowagą społeczną i porządkiem społecznym.

Czynniki kształtujące ład społeczny:

- **prawo** - zapewnia zespół norm i reguł, które umożliwiają funkcjonowanie zbiorowości

- **moralność** – wyznacza hierarchię wartości. Dla ładu społecznego ważne jest czy na szczycie tej hierarchii będzie godność człowieka czy zaspokojenie własnych potrzeb za wszelką cenę
- **religia** – wyznacza jednoznaczną hierarchię wartości najistotniejszych dla ładu społecznego, takich jak: godność człowieka, uczciwość, miłosierdzie, miłość bliźniego.
- **tradycja** – zbiór norm postępowania, wartości oraz ideałów, a także obyczajów i zwyczajów charakterystycznych dla danej społeczności. Ma znaczny wpływ na ład społeczny, gdyż uznawanie tych samych wartości ma wpływ na stabilizację życia społecznego.

Koncepcje ładu społecznego:

- koncepcja funkcjonalistyczna – Talcott Parsons – społeczeństwo dzieli się na różne grupy i zbiorowości, które zawsze dążą do osiągnięcia wewnętrznej równowagi.
- koncepcja konfliktu – Karol Marks – ład społeczny jest ideałem, którego nie da się osiągnąć ponieważ w każdym społeczeństwie istnieją zbiorowości, grupy pomiędzy którymi istnieje konflikt i ścieranie się. Możemy najwyżej dążyć do stanu chwiejnej równowagi, który dugo nie może istnieć.

3. INSTYTUCJE SPOŁECZNE.

Pojęcie:

Instytucja społeczna - grupa osób realizująca zadania powierzone im przez daną zbiorowość, lub środki służące do realizacji tych zadań.

Instytucja społeczna:

- grupa **osób realizujących określone działania**
- organizacja całego zespołu działań, które w imieniu grupy wykonują jej przedstawiciele
- wszelkie środki potrzebne do realizacji działań

Funkcje i zadania instytucji w społeczeństwie:

- zaspokajanie potrzeb członków zbiorowości i realizacja potrzeb grupowych – konkretne instytucje (oświata, służba zdrowia) zapewniają zaspokajanie potrzeb członków danej zbiorowości. Np. szkoła zaspokaja potrzebę zdobywania wiedzy, umiejętności i klasyfikacji.
- funkcja regulacyjna – konkretne instytucje społeczne regulują stosunki w grupie (policja, prokuratura, izby skarbowe); skłaniają członków do wypełniania powierzonych im obowiązków i wykonywania zadań.
- funkcja integracyjna – instytucje społeczne (np. szkoła, samorząd) integrują daną społeczność wokół określonych problemów.
- funkcja zapewnienia ciągłości zbiorowości – instytucje społeczne są względnie trwałe. Zmieniają się ludzie, którzy są ich członkami – np. Kościół. Instytucje zapewniają ciągłość realizacji zadań.

Rodzaje instytucji społecznych:

- **instytucje ekonomiczne** – zajmują się produkcją i dystrybucją dóbr i usług oraz obrotem pieniędzmi – zakłady przemysłowe, firmy, banki, domy maklerskie itp.
- **instytucje polityczne** – ich celem jest zdobywanie, utrzymanie i sprawowanie władzy – partie polityczne
- **instytucje wychowawcze** – ich celem jest zaspokajanie potrzeb zbiorowości – placówki oświatowe (przedszkola, szkoły, uczelnie wyższe, poradnie wychowawcze),

ośrodki kulturalne (biblioteki, muzea, galerie sztuki, teatry, kina, środki masowego przekazu – telewizja, radio, prasa, Internet)

- **instytucje socjalne** – instytucje nieformalne, stowarzyszenia, fundacje, środowisko lokalne. Ich celem jest integrowanie zbiorowości i rozwiązywanie jej problemów.
- **religijne** – kościoły, związki wyznaniowe; określają sposoby kultu religijnego oraz przedmioty tego kultu.

4.PROTEST SPOŁECZNY I JEGO FORMY.

5. KONFLIKTY SPOŁECZNE I SPOSBY ICH ROZWIĄZYWANIA.

Pojęcia :

Konflikt – Konflikt społeczny oznacza proces społeczny zachodzący pomiędzy jednostkami, grupami, klasami w wyniku sprzeczności interesów i powodujący wrogość między nimi. Następstwem konfliktu jest współzawodnictwo i walka lub rozwiązanie kompromisowe.

Kompromis – obie strony konfliktu spotykają się „pośrodku” – każda rezygnuje z części swoich celów.

Konsensus - (zgoda) porozumienie, ustalenie rozwiązania kompromisowego; zgodność opinii, zeznań, dowodów itp

Konflikt to:

- sytuacja, w której występują co najmniej 2 strony
- strony konfliktu są od siebie wzajemnie zależne
- konflikt rozpoczyna się wtedy, gdy co najmniej jedna strona postrzega, że jej cele, zadania wartości lub zachowania są sprzeczne z działaniem, wartościami lub celami drugiej strony lub gdy druga strona blokuje albo utrudnia ich realizację
- ujawniony konflikt charakteryzują specyficzne zachowania wobec drugiej strony
- konflikt wynika z postrzeganej, a nie tylko obiektywnie istniejącej niezgodności.

Rodzaje konfliktów społecznych

- **Konflikt ideologiczny** ma swoje podłoże w wyznawanych wartościach, normach czy ideologiach. Rzadko kiedy, któraś ze stron rezygnuje z przyjętych wartości (np. konflikty religijne).
- **Konflikt klasowy** wynika ze sprzeczności interesów klas społecznych w sferze ekonomicznej, politycznej i ideologicznej.
- **Konflikt kulturowy** ma miejsce wówczas gdy kontaktujący się ze sobą przedstawiciele różnych kultur uświadamiają sobie sprzeczność wyznawanych wartości w związku z czym mają poczucie ich zagrożenia. np. konflikt między zwolennikami kultury wyższej i masowej.
- **Konflikt ekonomiczny** – przyczyną są zarówno różnice strukturalne, dysproporcje w rozwoju jak i zaburzenia gospodarki rynkowej.
- **Konflikt organizacyjny** powstaje pomiędzy stronami wzajemnie od siebie uzależnionymi w ramach organizacji (miejsce pracy).
- **Konflikt pokoleniowy** toczy się pomiędzy generacjami i jest najpowszechniejszym konfliktem społecznym.
- **Konflikt poznawczy** wynika z faktu że jednostki różnią się od siebie w ocenie otaczającej rzeczywistości i wyciągają z jej obserwacji odmienne wnioski.

Przykłady konfliktów społecznych i ich podłoże

Przyczyny powstawania konfliktów:

- **różnice poglądów, celów** – ludzie mają różne poglądy i cele. Podobnie grupy mogą mieć różne cele. Jednak zbyt duża rywalizacja prowadzi do konfliktów.

- **różnice osobowości:** skłonności do autorytaryzmu, kierowanie się zasadą, ze cel uświęca środki, niska odporność na stres, brak empatii (wczuwanie się w położenie innych ludzi), skłonności psychopatyczne, brak umiejętności komunikowania się.
- **podział dóbr** – źródłem konfliktu są dobra, których jest mniej niż potrzeb
- **dostęp do informacji** – brak dostępu do informacji lub odmienna jej interpretacja. Oskarża się wówczas „przeciwników” o zatajanie danych, celowe wprowadzanie w błąd, manipulowanie informacjami). Również źle funkcjonujący system informacji może być przyczyną konfliktu – ograniczenia w porozumiewaniu się ludzi.
- **struktura sytuacji**, w której znajdują się uczestnicy konfliktu – człowiek nie ma wówczas zbyt dużej możliwości uniknięcia konfliktu gdyż nie ma na niego wpływu; konflikt ten może wynikać z odgrywanej przez niego roli (nauczyciel ma zawsze rację), ograniczeń czasowych i zbyt wielu przydzielonych zadań. Żeby nie wiem co robił i tak popadnie w konflikt.
- **blokada realizacji potrzeb** – gdy jedna ze stron konfliktu próbuje zaspokoić swoje potrzeby kosztem drugiej.
- **sprzeczności** wynikające z **dysproporcji rozwojowych** – różny poziom rozwoju gospodarczego na świecie lub w państwie.
- **sprzeczności wynikające z braku równowagi rynkowej** mogą spowodować konflikt między konsumentami a producentami lub między producentami (walka o klienta)

Sposoby rozwiązywania konfliktów

Negocjacje – Rozmowy dobrowolnie podjęte przez strony konfliktu. Trudny, złożony i skomplikowany proces podejmowania wspólnej decyzji, w którym każda ze stron stara się doprowadzić do umożliwienia sobie realizacji własnych interesów, którego jednak nadrzędnym celem jest osiągnięcie porozumienia. Celem negocjacji jest takie rozwiązanie problemu, które zadowoli wszystkie strony biorące udział w konflikcie. Negocjacje są podstawowym mechanizmem porozumiewania się, dzięki któremu partnerzy osiągają możliwe korzystne rozwiązanie konfliktu interesów.

Mediacje – rozmowy między stronami konfliktu w obecności osoby trzeciej, która prowadzi te rozmowy.

Arbitraż – zdanie się na wyrok osoby trzeciej, która rozstrzyga konflikt. Obie strony konfliktu zobowiązują się podporządkować wyrokowi arbitra (sędziego).